

หมวดที่ 7
กฎหมายสหกรณ์

คำอธิบายกฎหมายสหกรณ์

มีพระราชบัญญัติสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2511 บัญญัติหลักเกณฑ์ในการดำเนินการสหกรณ์ดังนี้คือ

1. สหกรณ์คืออะไร
2. ประเภทของสหกรณ์
3. สหกรณ์มีกี่ชนิด
4. การจดทะเบียนเป็นสหกรณ์
5. การบริหารงานสหกรณ์
6. การเลิกสหกรณ์

1. สหกรณ์คืออะไร

สหกรณ์ คือการที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยจดทะเบียนเป็นสหกรณ์

ประโยชน์ของการมีสหกรณ์นอกจากเป็นการช่วยเหลือสมาชิกของสหกรณ์แล้วยังสามารถแก้ปัญหาพ่อค้าคนกลางทำให้สมาชิกของสหกรณ์ได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่ สำหรับรูปแบบการตั้งสหกรณ์คล้ายกับการตั้งห้างหุ้นส่วนและบริษัทนั่นเอง

2. ประเภทของสหกรณ์

มี 6 ประเภทคือ

1. สหกรณ์การเกษตร มีหน้าที่ในการจัดหาและบริการสมาชิกในด้านการผลิต การเกษตร และทำหน้าที่เป็นตัวแทนสมาชิกในการรับซื้อผลผลิตและนำไปขายให้ได้ราคาดี
2. สหกรณ์การประมง ตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่มีอาชีพในการประมงจับสัตว์น้ำ โดยเป็นฝ่ายจัดหาและให้บริการแก่สมาชิกที่เป็นชาวประมง นอกจากนี้สหกรณ์ยังสามารถช่วยเหลือเรื่องเงินทุนแก่สมาชิก และยังช่วยเป็นแกนกลางที่จะขายสัตว์น้ำให้ได้ราคา
3. สหกรณ์นิคม ได้แก่ สหกรณ์ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดหาที่ดินหรือจัดสรรที่ดินให้แก่สมาชิกไว้ทำการประกอบอาชีพเพื่อการเกษตรกรรม
4. สหกรณ์ร้านค้า เป็นสหกรณ์ที่มีหน้าที่ในการจัดหาสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภค มาจำหน่ายแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไปในราคายุติธรรม เช่น สหกรณ์ร้านค้ากรุงเทพ, สหกรณ์ร้านค้าพระนคร เป็นต้น
5. สหกรณ์บริการ หมายถึง สหกรณ์ที่มีหน้าที่ในการจัดหาและให้บริการแก่สมาชิก

ในด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากสหกรณ์ที่ได้กล่าวมาแล้ว เช่น บริการสมาชิกในด้านขนส่ง
ได้แก่สหกรณ์ประเภทเดินรถ เป็นต้น

6. สหกรณ์ออมทรัพย์ ได้แก่ สหกรณ์ที่มีหน้าที่ช่วยสมาชิกในด้านการเงินต่าง ๆ
ทั้งรับฝากเงินและให้สมาชิกกู้เงินด้วย เมื่อสิ้นปีสมาชิกจะได้เงินปันผล

3. การจดทะเบียนเป็นสหกรณ์

ต้องมีคณะบุคคลซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน เพื่อยื่นเรื่องขอจดทะเบียนสหกรณ์
โดยคณะบุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. มีกิจการร่วมกันตามประเภทของสหกรณ์ที่ขอจดทะเบียน และในการดำเนิน
กิจการร่วมกันนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. เป็นบุคคลธรรมดา บรรลุนิติภาวะมีคุณสมบัติตามที่กำหนดในข้อบังคับประกอบ
อาชีพตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดและสมัครใจเป็นสมาชิกของสหกรณ์

3. มีทุนซึ่งแบ่งเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน และผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกแต่ละคนต้องถือ
หุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นแต่ต้องไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด (ยกเว้นกรณีเป็นสหกรณ์
ชนิดไม่จำกัดไม่บังคับ)

4. มีข้อบังคับของสหกรณ์ถูกต้องตามกฎหมาย (พ.ร.บ. สหกรณ์ มาตรา 11)

4. สหกรณ์มีกี่ชนิด สหกรณ์โดยทั่วไปมี 2 ชนิดคือ

1. สหกรณ์จำกัด คือสหกรณ์ซึ่งสมาชิกมีความรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินเงิน
ค่าหุ้นที่ยังใช้ไม่ครบมูลค่าหุ้นที่ตนถือ

2. สหกรณ์ไม่จำกัด คือสหกรณ์ซึ่งสมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อหนี้
ทั้งปวงของสหกรณ์โดยไม่จำกัด

5. การบริหารงานสหกรณ์ มี 2 วิธีคือ

1. บริหารงานโดยตรง โดยคณะกรรมการบริหารสหกรณ์ ซึ่งจะเป็นผู้เลือกบุคคล
มาเป็นผู้จัดการสหกรณ์ดำเนินงานตามนโยบายของคณะกรรมการบริหารสหกรณ์

2. บริหารงานทางอ้อม โดยสมาชิกเป็นผู้มีหน้าที่ดูแลแนะนำปรึกษาต่อคณะ
กรรมการบริหารสหกรณ์หรือผู้จัดการ แต่ไม่มีสิทธิไปบริหารงานโดยตรง

6. การเลิกสหกรณ์

มี 2 วิธีคือ การเลิกโดยผลแห่งกฎหมายและการเลิกโดยนายทะเบียนสั่งให้เลิก

ก. เลิกโดยผลแห่งกฎหมาย มีเหตุดังนี้คือ

1. ถ้ามีข้อบังคับของสหกรณ์กำหนดกรณีให้เลิกและเมื่อมีกรณีนั้นเกิดขึ้น
2. จำนวนสมาชิกของสหกรณ์เหลือน้อยกว่า 4 คน
3. ที่ประชุมใหญ่ของสมาชิกมีมติให้เลิก
4. เมื่อสหกรณ์ล้มละลาย

ข. เลิกโดยนายทะเบียนสั่งให้เลิก มีเหตุดังนี้คือ

1. เมื่อสมาชิกเกินกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดแจ้งเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนสหกรณ์ ขอให้เลิกสหกรณ์จำกัดโดยแสดงเหตุผลที่ขอให้เลิกอย่างละเอียด

2. เมื่อสหกรณ์จำกัดไม่เริ่มดำเนินกิจการภายใน 1 ปี นับแต่วันที่จดทะเบียนหรือหยุดกิจการติดต่อกันเป็นเวลา 2 ปี

3. เมื่อสหกรณ์จำกัดไม่อาจดำเนินกิจการได้เป็นผลดี หรือการดำเนินการของสหกรณ์จำกัดก่อให้เกิดความเสียหายแก่สหกรณ์และประโยชน์ส่วนรวม

กรณีนายทะเบียนสั่งเลิกสหกรณ์ตามข้อ 2 และข้อ 3 สหกรณ์จำกัดมีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับคำสั่ง คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีเป็นที่สิ้นสุด